

VADNAI KRÓNIKÁS

ÜNNEPI DÍSZKIADÁS

Községi Önkormányzat kiadványa

14. évfolyam

2014. március 15.

777 éves

1237 - 2014

A település története

Vadna Borsod megyében, a Sajó völgyében fekszik. Innen nyílik a regényes szépségű Bán-völgye. A falun keresztül vezet a Putnok - Rozsnyó, Miskolci nagy országút. Határa északról Sajókaza és Galgóc, Keletről Sajóivánka, délről Nagybarca, nyugatról Dubicsány és Velezd községek.

Határaihoz tartozik az un. Hosszúrévi-puszta a Sajó parton, ahol kőhid vezet át, amely a korábbi időkben a települést egész Felső-Magyarországgal és az Alfölddel összekötötte.

A falu területe már az ősidőkben is alkalmas volt emberi megtelepedésre, erről az itt talált leletek tesznek tanúbizonyságot.

1938-ban egy gyönyörűen csiszolt kőbaltát találtak, gombázás közben. A Vadnát átszelő műút építésekor őskori sírra bukkantak. A csontváz mellett kisméretű agyagedények voltak, ezeket körömtől eredő díszítések ékesítették. A leletek korát 4500 évesre becsülik. Nagyon értékes kelta eredetű urnára, fegyverdarabokra és ruhát díszítő makkokra találtak a temetőben. (A leletek a miskolci Hermann Ottó Múzeumba kerültek.)

Neve a szláv eredetű Wodu - wodno (vizes) szóból származik. A falu rá is szolgált a nevére, hiszen élő folyóvizei vannak: Sajó-folyó, Bán-patak. Két forrása: Bakó-kút, Koszla-forrás, valamint több tava, köztük a Vadna Park Üdülőközpont, melynek vize kiváló minőségű tiszta felszíni vízként jellemezhető.

Vadna keletkezésének idejét pontosan nem tudjuk, de a korai Árpád korra tehetjük. A községről az első hivatalos említést 1237-ben teszik Bors ispán végrendeletében, majd a Váradi regestrumban. A község év nélküli középkori pecsétjén " Földből kinövő két fa között hátsó lábain ágaskodó unicornis - egyszarvú állat - fölötté egy csillag és e felirat látható: „ SIGILLUM POSSESSIONE VADNA „

Eredetileg két helységből állt, az egyiket Tótvadnának (Thouthewdna) hívták. Vadna két községe, amelyeket a Bán-patak választott el egymástól, később Alsó- és Felsővadna elnevezést kapta.

Az Árpád-házi királyok idejében a falu már mint hídváros, tehát szélesebb körben ismert helyként szerepel. A tatárjárás viszontagságai a települést is érintik. A monda szerint az emberek az un. Kántorpincékben rejtőzködtek el.

A következő századokban a békés fejlődés és gyarapodás jellemzi a falut. Ennek folyamatát zavarják meg a cseh husziták garázdálkodásai.

A magyar királyság nem képes megakadályozni, hogy Jan Griska és alvezérei Felső-Magyarországon garázdálkodjanak. Komorowszki Péter és Walgatha lovagok elfoglalják Galgócot és Vadnát, ahol kővárat építenek. Ebből a rablófészekből fosztogatták a környező vidéket.

Uralmuknak Mátyás király katonái vetettek véget, akik az ostrom során felégették, lerombolták az erődítményt.

A nagy király halála után az országot ismét pártviszályok szabdalják szét. A meggyengült királyság könnyű prédája lett a hatalmas török birodalomnak. 1554-ben felégették. Nem csak a község vált a lángok martalékává, hanem a templom is. 1566-ban a tatár sereg pusztításával is meg kellett ismerkedni a megyének. A nyugati részen kezdték meg a rombolást, majd Mohin keresztül, Sajószentpéteren át Gömör megye felé vették útjukat. Az átvonulás helyén elpusztult falvak között volt az újból felépült Vadna is. 1577-ben Préposztváry Zsigmond főkapitány Vadnánál érte utól és kaszabolta le a Ferhát bég fosztogató seregét.

A török hódítás pusztítását követő újjáépítést gátolták a Habsburg beolvasztási törekvések. Ez ellen bontotta ki zászlaját II. Rákóczi Ferenc. A szabadságharc eseményei elkerülték a falut. Nincsenek róla adatok, hogy a vadnai lakosok közül részt vett volna valaki a küzdelmekben. De mivel a község ebben az időben a Rákóczi uralomhoz tartozott, feltételezhető, hogy a falu lakói közül is akadtak

olyan hősök, akik szabadságuknak karddal akartak érvényt szerezni. A következő évtizedek nyugalmasabbak voltak a falu életében. A község élt, fejlődött, s az ország életében beállt változások a falut sem kerültek el.

1831-ben Vadnán is pusztított a kolerajárvány, húsz fő halt meg a betegségben.

Az 1848-49-es szabadságharcból sem maradt fenn adat, hogy beállt volna valaki Kossuth seregébe. Fennmaradt viszont a megye jegyzőkönyvében egy határozat, 1848. májusi 19-ről, mely parancsba adja, hogy többek között a kazai járásból -Vadna ehhez a járáshoz tartozott- századokat szervezzenek, a Galliciából betört ellenség feltartóztatására.

A század második felében a községet bekapcsolták a vasúti közlekedésbe és a templom is elnyerte mai formáját.

A Kiegyezés korában épült fel a község népiskolája, amely épület még napjainkban is a közösséget szolgálja. Legnevezetesebb tanító Gööz Pál (1918-1962) volt, aki névadója a helyi Művelődési Háznak is.

1945-ig református iskola volt. Egytanítós 1948-ig bár a tankötelesek száma 80-90 között változott. 1948-58-ig két tanítós, 58-tól három tanítós.

Az első nagy világégés nem kerülte el Vadnát sem. A háborúban a falu 85 katonája harcolt, hősi halált halt 18 fő, hadirokkant lett 7 ember.

Emléküket-együtt a II. világháborús elesettekkel-márványtábla őrzi a református templomban.

Hősiességükért két embert avattak vitézzé:

Kolozs Jánost és Szücs Istvánt.

A II. világháborúban a katonaköteles férfiakat kivitték a frontra, közülük 14 elesett a Don melletti ütközetben. Vadnán utóvédharcok folytak. A lakosok a pincékben vészelték át a nehéz napokat. 1944. dec. 14-én foglalták el az oroszok a falut. A németek kivonulásukkor felrobbantották a nagy vas és kőhidat a Sajó felett. Ezek pótlására a falusiakkal építettek fahidat a Vörös Hadsereg katonái.

A háborús viharok elmúltával az élet visszazökkent a megszokott kerékvágásba.

A falu közigazgatását a bírói hivatal intézte, a rendre a csendőrség vigyázott. A jelenlegi épület 1922-ben épült, Varga Gábor bíró, hivatali ideje alatt. Kertjében emlékmű állt. Egy köoszlop, rajta az ország zászlaja és „Vesszen Trianon” felirat. Az 1920-as évek végén építette Gál András helybeli lakos.

1930-as években a falu korábbi összeolvadása ellenére mezőgazdaságilag megtartotta különállását. Mind a két faluresz külön legelővel, földdel bírt, és saját pásztort alkalmazott.

A környék birtokviszonyaira jellemző volt a 20 katasztrális hold, vagy 5-15 holdas magángazdaság. A földek 5-6 dűlőben Vadnán: Perjés, Nyílas, Tílalmas, Vadhely; földutakkal jól megközelíthetőek. A kis és közepes gazdaságok elsősorban saját fogyasztásra, a fölösleg eladására rendezkedtek be. A megtermelt kalászosokból a Bán patak mesterséges mellékágán egy kis teljesítményű vízimalom és daráló malomkövel igen jó minőségű lisztet készített. Az Árpád-korban már említik, hogy a helyiségben malom működik. XIX. század közepén Fábíán István újította fel az üzemet és egészen 1952-ig a család tulajdonában maradt. A húszas években turbína hajtására is felhasználták a vizet, és villanyáramot termelt. Ezzel az árammal működött a kendertörő, illetve világítottak a faluban. Jelenleg ennek az épületnek a felújítása folyik. Évekig három bulgár kertész földeket bérelt. A Bán patak felduzzasztásával öntözéses kertészkedést végeztek, a helyieknek is munkát adva.

Az 1960-as években a földeket nagy táblákba vonták össze, az eszközöket, az állatállomány nagy részét a falu EGYETÉRTÉS szövetkezetébe. A TSZ a hagyományos szántóföldi növények termelésével foglalkozott, először lovas fogatokkal dolgoztak és kézi betakarítással. A '60-as évek második felétől kezdődött meg a munkák gépesítése. Az 1970-es években összpontosították a környékbeli TSZ-ek egy

részét (közel 20 falu) Bánvölgye MGT SZ néven, Nagybarca központtal, Vadna pedig az egyik üzemegység lett. Sok falubelinek jelentett megélhetést.

Napjainkban a putnoki székhelyű Gömörmag Kft. műveli a szántóterületek egy részét.

A TSZ Vadnai telephelyén először egy műanyaggyártó üzem létesült (Grafol Kft.), majd a napjainkban is működő BTH Fitting Kft. nyújt munkalehetőséget helybeli és környékbeli lakosoknak.

A '80-as évek végén elkezdődött a külszíni bányászat a legértékesebb földterületeken, mely tüzelőt és munkát adott az ittenieknek is. A bányászat helyén visszamaradt bányató körüli területeken üdülőtelkeket parcelláztak. Vadna Park Üdülőközpont néven ma is várja a horgászni, fürdőzni, kikapcsolódni vágyókat. Koncerteknek, fesztiváloknak, lovasversenyeknek is helyet biztosít.

Az elmúlt évtizedekben sokat változott, fejlődött a település. Új falurészek épültek és folyamatosan gyarapodik a lakosság száma. Szilárd burkolatot kaptak az utak, járdák épültek. A vezetékes ivóvíz, gáz, telefonkapcsolat kiépülésével összkomfortossá vált a település.

Az elmúlt évtizedben a település középületei - az Európai Unió pályázati támogatásoknak, valamint az önkormányzat és a helyi civil csoportok aktív együttműködésének köszönhetően - szinte mind felújításra kerültek. Gyönyörű parkok, szobrok, emlékhelyek teszik szebbé, élhetőbbé környezetünket. 2012-ben került átadásra a felújított, kibővített Göz Pál Művelődési Ház, mely a közösség számára integrált szolgáltató teret biztosít. Pezsgő kulturális élet folyik itt napjainkban is. Színházi estéken, szabadtéri rendezvényeken, fesztiválokon nyílik lehetőség az együttlétre, kikapcsolódásra.

Vadna község jelenlegi lakói sokat tesznek a település fejlődéséért, tisztaságáért, virágosításáért. Nyitott szívvel, barátsággal, büszkeséggel várják és fogadják a hozzánk érkező vendégeket!

A református templom története

1250 óta ismert az itteni pálos rendi szerzetesek rendháza. Ennek az alapjára építettek a XV. században gótikus stílusú templomot. Találtak középkori eredetű falfestmény maradványokat. 1695-ben renoválták az épületet. 1578-ban már a református egyházközösségü hitélet volt, melyről az 1595. évi összeírás is tanúságot tesz. 1746-ban már a falu minden lakója református vallású.

1862-ben nagy tűzvész támadt, amely elhamvasztott sok házat a templommal együtt. Az addig különálló torony szintén leégett, elolvadt az egyik harangja is.

Ugyanebben az évben gyűjtést szerveztek az újjáépítés költségeire. 1863-as feljegyzés alapján, 1250-es évekből való pénzeket és középkori csontok tömegét találták a templom körül megbolygatott földben. Valószínűleg a pálosok temetője vette körül a régi templomot. Ugyancsak ekkor épült a nyugati homlokzat előtti 28 m magas torony, és nyerte el a templom neogótikus stílusát. Orgonáját Gerstenengst József építette 1930-ban.

A templom eredeti állapotában műemlék épületnek számítana, de a többszöri építés következtében elvesztette ilyen jellegét. A 160 kg-os (80 cm) harangját Egry Ferenc öntötte Kisgejőcön, felírata: „Isten dicsőségére öntették a vadnai ref. egyház asszonyai 1910-ben.” A 90 kg-osat (65 cm) az Ecclesia Harangöntő Rt. készítette Budapesten, felírata: „Isten dicsőségére az 1915-ben hősi halált halt György fia emlékére öntette Szabon György, Vadna, 1922.”

Lelkészei:

Miskolczi János: 1600 körül;

Czeglédi Mihály: 1737-1743

Szerencsi István: 1743-1752

Pásztor György: 1752-1753

Györkey György: 1754-1760

Almási Szalay János:

1760-1770

Szentgyörgyi Mihály: 1770-1775

Laczi Mihály: 1775-1791

Egry Lacinyák Mihály: Svingor József: 1875-1928

1791-1792

Svingor Jenő sl. 1926-1928

Kovács Gábor: 1792-1802

Kígyóssy Dezső sl. 1929

Horváth András adm.: 1802-

Orosz László 1929-1931

Némedi István: 1803.-?

Molnár Pál 1931-1972

Molnár Sámuel: 1805-1824

Ráki Ernő 1972-1982

Oláh József adm.: 1824-1826

Bákai Imre 1982-1991

Szakai László 1826-1829

Pásztor Dánielné Tóth

Némedi József* 1829-1874

Gabriella 1991-2007

Csizmadia Jenő : 1874-1875

Zsamba Magdolna 2007-től -

A Vár története

A Vadnai vár mára elpusztult vár a Tardonai-dombság északkeleti részén, mely Vadnától délkeletre található. A vár a falutól 2 kilométerre délkeletre, Sajóivánkától másfél kilométerre délnyugatra fekvő 357 méter magas Vártetőn helyezkedik el.

V. László uralkodása alatt egyre nagyobb hatalomra tettek szert a cseh huszita vezérek. A hatalmas kényurak olyan várakat emeltek, melyekből akár hadseregekkel is dacolhattak. A felső megyékben ezekből a sasfészekből vad csapatok rabolták végig az országot.

A kényurak közül akkoriban Komoróczy Péter és Walgatha volt a legveszedelmesebb. Egyik legjelentősebb rablófészekük a Vadna felett emelkedő Várhegyen, 1457-ben emelt kővár volt, melyet sáncokkal, árkokkal erősítettek meg. S vele szemben Galgóc erődítménye a Sajó túlsópartján.

„ Hunyadi Mátyás királlyá választása utáni napok egyikén ünnepélyt tartottak Vadna várában, boltozatos, tág teremben. A puszta, meszelt falak elárulták a terem mennyre új még. Középen terebélyes boglyakemence állt. A falak mentén oszlopok emelkedtek, melyek az ékbe futó boltozatokat tartották, gótikus gerincei pajzsba végződtek. A terem faragásokkal gazdagon díszített ajtaján át folyosóra érkezünk, melyet zöldre festett gömbölyű faoszlopok támasztottak. Alant tágas, teli istállók. A kapu közelében örök, fölötte örtorony. Az ablakokból fenséges látvány bontakozott ki a meredek bércekre.”

*/Jósika Miklós: A csehek Magyarországon c. könyvéből /
Ide gyűjtötték a rabolt kincseket, innen kalózkodtak az ország minden része felé.*

Mátyás király parancsára az egri püspök csapatai Rozgonyi Sebestyén vezetésével 1458-ban ostrommal elfoglalták és lerombolták. Az elfogott Walgathát Budára vitték. Az eseményekről Bonfini krónikája számol be^[1], a

történet irodalmi feldolgozása Jósika Miklós: *A huszíták Magyarországon* című regényében olvasható.

A vár területén 2008-ban végzett régészeti feltárást Szörényi Gábor András, a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársa.

A vár 357 méter tengerszint felett elhelyezkedő, tojásdad alakú, legnagyobb méretei 42x28 méter. Alapfalai a mai felszín alatt fekszenek. Ezeket mesterséges árok veszi körül. Közepén egy 2 méter átmérőjű, 2,2 méter mély gödör, egykori ciszterna maradványai találhatók.

A várat körülvevő árkok jó állapotban maradtak fenn. Nyugat felől a meredék szikla miatt nem volt szükséges az erősítés, északon a lankásabb gerincet egy 5 méter mély árokkal vágták át, mely előtt 0,5 méter magas sáncot emeltek. A jól védhető északkeleti oldalon az árok egy 3 méter széles padkává megy át, ami a keleti oldalon egy 10 méter széles, 4-5 méter mély árokban folytatódik. Délen az árok 3 méter széles és egy 5 méteres benyúlással kapcsolódik az előző árokhoz.

A helyvel kapcsolatban a mai napig több legenda is él. Ezek egyike szerint a temérdek rablott kincs még mindig ott található a hegy gyomrában elásva. Még erősebben tartja magát az alagúrendszerrel szóló hiedelem. Erre utal a következő leírás is: „...a vadnai várban nyomát vesztí a menekülőknek, hisz a vízárral torlaszolt és rejtett bejáraton át, a titkos alagúton Galgócban teremnek...” Mielőtt Hunyadi Mátyás elindult a gömöri urakhoz „a híres kapálásra”, megállt Vadnán és megtekintette a vár maradványait.

2007-ben a község lakossága emlékhelyet alakított ki az egykoron állt Vár területén. Az érdeklődők, idelátogatók - követve az irányjelző táblákat - gyönyörű környezetben pihenhetik ki a túra fáradalmait. Leülve az emlékműnél felidézhetik a harcos múltat.

Civil szervezetek Vadnán

Községünkben több intézmény is működik és az évek folyamán, a régebbiek mellett új civil csoportosulások is létrejöttek. A község haladásában, fejlődésében az egyes civil csoportok más-más területen, de mindannyian fontos szerepet játszanak.

A Községháza épülete 1922-ben épült és 2004-ben került sor a felújítására. Itt három település körjegyzése is helyet kapott, majd 2013-tól, mint a Szuhakállói Közös Önkormányzati Hivatal Vadnai Kirendeltsége működik.

*2012-ben ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját a település **Napköziotthonos Óvodája**, mely 24 gyermek befogadására alkalmas, egycsoportos intézmény. Pedagógusai szakmailag jól képzettek. Az óvoda konyhája sok lakónak biztosítja a mindennapi meleg étkezést.*

*Művelődési Házunk 2007 októberétől a **Gööz Pál Művelődési Ház és Könyvtár** nevet viseli. Az épület 2012-ben lett felújítva pályázati támogatással, és 2013. januárjától IKSZT-ként működik. Az intézmény hétről hétre változatos, minden korosztályt érintő, színes kulturális, egészségfejlesztő programmal és sportolási lehetőséggel várja a település lakóit. Egyik fontos feladata, hogy a helyi civil csoportok működését támogassa, segítse, helyet biztosítson rendezvényeik lebonyolításához.*

*Az új épület lehetőséget teremtett új civil szerveződések létrehozására is. 2013. tavaszán kezdte meg működését az **Ifjúsági klub**, összefogva a vadnai fiatalságot. A **Szeleburdi Színjátszó Kör** is itt talált otthonra. A gyerekekből, fiatalokból álló drámacsoport fellépéseivel, ünnepi műsoraival, vidám játékaival a helyi programok élénk színefoltja.*

A helyi közösségi életet gazdagítja az Őszirózsák Nyugdíjas Klub énekkara, mely az idén ünnepelte megalakulásának 10. évfordulóját. A klub szép eredményeket ért el több helyi és országos versenyen is, számos helyen és rendezvényen szerepelnek minden esztendőben. Büszkék saját rendezvényeikre is és baráti kapcsolatot tartanak a szomszédos települések klubjainak nyugdíjasaival.

Két Alapítványunk működik: Községünkért és Egymásért Alapítvány, valamint Vadna Községért Alapítvány.

A Vadna Községért Alapítvány 2003-ban alakult, hogy elősegítse Vadna község általános fejlődését. Közhasznú tevékenységét a nevelés és oktatás, ismeret-terjesztés, kulturális tevékenység, környezetvédelem, sport és a kulturális örökség megóvása területén fejtí ki.

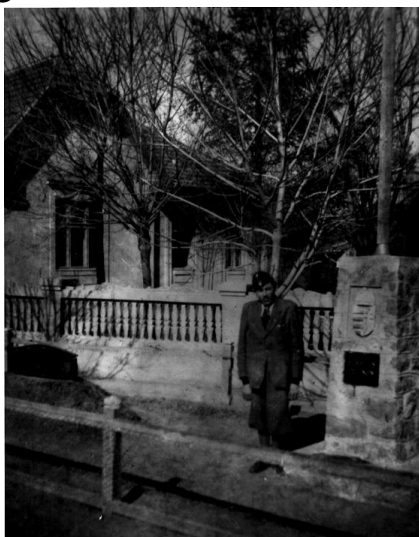
A Községünkért és Egymásért Alapítvány 2002-ben alakult, céljai: megóvni kulturális örökségeinket, mindennapjainkat élhetőbbé és szebbé tenni.

A Vadnai Polgárőr Egyesület 2004. novemberében jött létre 13 fővel. Önálló jogi személyiséggel rendelkező, közhasznú szervezet, mely 2013. év végén újjá szerveződött és vezetőváltáson ment keresztül. A megújult egyesület tagjai továbbra is önkéntesen látják el feladataikat, részt vesznek a község rendezvényein, segítve településünk közbiztonságának erősítését.

Civil közösségi életünkhöz tartozik a Vadna TV és a Vadnai Várkör. A televízió működését 2005.dec.25-én kezdte meg. Kiseb-b-nagyobb megszakításokkal azóta is tájékoztatja a nézőket az aktuális hírekről, rögzíti, archiválja a helyi események anyagát.

Aktívan működik a Vöröskeresztes Alapszervezet. Negyedévente szerveznek kiszállásos véradást, odafigyelnek a tagokra, beteget látogatnak.

Ilyen volt...

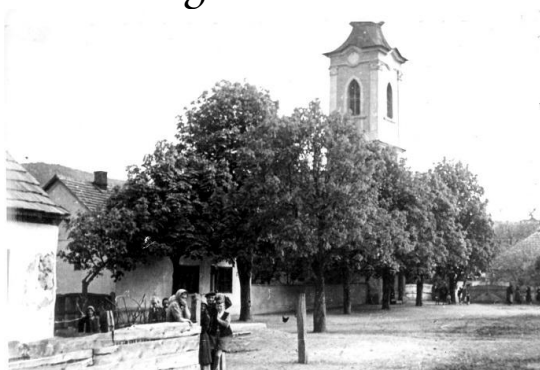

Községháza anno...

Ilyen lett...

Községháza most...

A régi iskola...

Faluház...

A Művelődési Ház

Göz Pál Művelődési Ház

A református templom

A református templom ma